

TILL MAN OCH KVINNA
SKAPADE HAN DEM

Biskopsbrev om äktenskapet

Missionsprovinsen 2009

Utgiven av Missionsprovinsen
Produktion i samarbete med
Firma Stefan Nyholm, Partille
Tryckeri: Livréna AB, Göteborg 2009

Inledning

I vårt land, liksom i somliga andra, pågår en politisk process för att förändra lagstiftningen om äktenskap så att även homosexuellt partnerskap innefattas. Det nu aktuella idealet är "könsneutrala" äktenskap. I anslutning till detta överväger Svenska kyrkan om den i detta nya läge skall medverka genom att erbjuda kyrklig vigsel även åt dem som önskar ingå partnerskap.

Det som sker är en del av ett fjärmande av samhälle och kultur från den kristna grund, på vilken det europeiska samhället har vuxit fram. Det är också ett tecken på att ideologiska trender befinner sig vara viktigare än hur verkligheten är beskaffad. Beprövade traditioner överges för tidsandans krav.

Denna sak oroar därför oss kristna. Äktenskapet mellan man och kvinna är så väl förankrat i biblisk teologi och kyrklig tradition att någon utvidgning av begreppet inte är möjlig. Ett flertal kristna kyrkor och samfund har därför tagit avstånd från den politiska utvecklingen i frågan. Flera av dem har sagt att de inte avser att söka vigselrätt. De vill inte medverka till något som kunde uppfattas som godkännande av en förändrad äktenskapslag.

Svenska kyrkans biskopar och dess kyrkoledning i övrigt har dock inte haft några invändningar mot föreslagna förändringar av äktenskapslagstiftningen. Tvärtom har de i uppmärksammade fall hälsats med tillfredsställelse. Hittillsvarande ståndpunkter, i vissa fall bara några år gamla, överges för det som blivit politiskt korrekt.

Samtidigt som Svenska kyrkans kyrkomöte 2005 beslutade om välsignelse av partnerskap, var biskop Walter Obare Omwanza från den lutherska kyrkan i Kenya på besök i vårt land. Med anledning av det beslutet yttrade han i ett pressmeddelande bl.a.:

Vårt besök har ... sammanfallit med det svenska kyrkomötets samling, där man till sist har beslutat om kyrklig välsignelse av samkönade par, helt emot Guds ords klara vittnesbörd. Svenska kyrkan, som genom en lång period ansågs vara en pelare för reformationens och bekännelsens position inom lutherdomen, har nu – bortom allt rimligt tvivel – bevisat, att hon inte längre är en kyrka, utan en rörelse för mänskliga rättigheter i världen. Vidare har Svenska kyrkan åsidosatt Kyrkans auktoritet (Bibeln) och istället vänt sig till mänskligt förnuft i demokratins namn.

Det är vår erfarenhet att betydande delar av Svenska kyrkans folk delar denna bedömning. De skall inte behöva sakna företrädare för sin tro och övertygelse inom Svenska kyrkans tradition. Därför vill vi biskopar inom Missionsprovinsen i Sverige i detta brev sammanfatta kyrkans syn på äktenskapet. Samtidigt redovisar vi några reaktioner i den aktuella politiska situationen.

+Arne Olsson

+Lars Artman

+Göran Beijer

... till man och kvinna

En människa är antingen man eller kvinna. Vi kan alla se att det är så verkligheten är formad. Allt högre liv tar gestalt i två kön.¹ Det är genom att de samverkar som livet kan föras vidare. Därför är också sexualiteten en stark drift, vid sidan om behovet att stilla hunger och törst och få vila.

Relationen mellan de två könen varierar bland arterna. De populära naturprogrammen i TV och radio ger otaliga exempel på detta. För människan är parrelationen uppenbart fördelaktig. En kvinna kan föda jämförelsevis få barn, och har behov av någon som skyddar dem under deras långa barndomstid. Mannen vet vilka barn som är hans, så att han särskilt kan värna just dem. Olika familjeformer har funnits och finns fortfarande inom olika kulturer. Men den fasta gemenskapen mellan en man och en kvinna har visat sig vara bäst lämpad för den trygghet som livet och släktets fortlevnad behöver. Detta förändras inte av att vårt moderna samhälle erbjuder kompletterande omsorg.

Kärleken mellan man och kvinna innebär känslor som inte enbart är knutna till fortplantning och vården av avkomman. Det är tydligt att meningen med kärleken är att befästa parrelationen. Mannen och kvinnan har mer gemensamt än sin sexualdrift och sina barn. De får värde för varandra som individer. När de i sin kärlek vill hålla sig till varandra stärks hela familjen. Livet formas tydligt som gemenskap.

Kärlek och sexualitet bekräftar och fördjupar varandra. När den känslomässiga samhörigheten förenas med lust och med viljan att berika gemenskapen med barn, förs livet vidare. En del av mänskligheten, oklart hur stor, grips i stället av känslor till någon av sitt eget kön. Detta kan dock inte leda till kärlek i samma utsträckning som mellan man och kvinna. En homosexuell relation är ofrånkomligen ofruktsam. Den kan inte leda till att nytt liv formas. Hur homosexuellas känslor än värderas, kan konstateras att de leder till en livets återvändsgränd.

... kunnat uppfattas i hans verk

Om en människa är man eller kvinna framgår tydligt. Skillnaden uppfattas i vanliga fall omedelbart. Man behöver inte yttre kännetecken, som kroppens språk eller kläder, för att se det. Även med likartat mode för män och kvinnor, utan att man hör rösten, tar man sällan miste. Också i små anletsdrag och kroppsproportioner framgår det om personen är en man eller en kvinna.

Det är i denna tydliga verklighet som samspelet mellan manligt och kvinnligt tar form i samhället. Mänsklig erfarenhet har visat att det blir till allas bästa, om mötet mellan man och kvinna omges med regler. Särskilt

har det varit gynnsamt att skydda och stödja föreningen och förbundet dem emellan. Att detta har missbrukats till att dominera kvinnan eller tvinga in paret i stela konventioner, förändrar inte insikten att ordningar, i samklang med hur verkligheten är formad, är till både den enskildes och gemenskapens bästa.

Så framstår familjen, med far, mor och barn, sedan urminnes tid som samhällets grundsten. Även om familjen har haft varierande utformningar, har det monogama äktenskapet varit den förhärskande grunden i de sammanhang där vårt moderna europiska samhälle har sina kulturella rötter. Från biblisk kultur skiljer sig i detta avseende inte antiken, där månggifte övergivits redan före nytestamentlig tid. Även om det germanska samhället hade annan form för äktenskapets ingående än den kristna, så var också där monogami normen.

Det som skiljer äktenskapet från andra former av samlevnad, och som därmed präglar lagstiftningen, är att det omfattar tre parter: man, kvinna och barn. Det är inte bara ett kontrakt mellan två vuxna människor. Att alla par inte får barn, förändrar inte denna grundform. Därför har i de olika kulturerna också funnits lagstiftning om hur ett äktenskap upplöses. Omsorgen om barnen, vilket också ligger i samhällets intresse, har medfört att föräldrarna inte tilläts lämna varandra efter eget godtycke.

Samhällets intresse av stabila familjer bygger i betydande utsträckning på insikten att barn utvecklas och uppfostras bäst i sådana. Med både far och mor får de goda möjligheter att finna sin identitet. Såväl individerna som samhällsgemenskapen gynnas av väl fungerande familjer. Därför har det varit ett viktigt politiskt mål att ge familjen skydd och stöd. Detta har också fastlagts i en rad internationella konventioner.²

... inget försvar för dem

Ett samhälle som inte tar hänsyn till verkligheten, att det är skillnad mellan man och kvinna, kommer att få problem. Den moderna tanken att kön bara är en social konstruktion bortser från den fysiska verkligheten. Att kvinnan skulle vara som mannen, med den skillnaden att hon kan föda barn, utgår från ett fåfängt försök att sätta ideologi före uppenbara fakta. Kvinnans kropp är i sin helhet, och därmed också hennes psyke, präglad av att hon skall kunna bära ett foster i nio månader och ge barnet föda tiden därefter.

Äktenskapet är föreningen mellan en man, som kan avla, och en kvinna, som kan föda barn. Även om ett par inte kan få barn, består deras äktenskap inom den formen. Men om äktenskapet principiellt frikopplas från denna form, blir det något annat. Homosexuell partnergemenskap passar

inte in i detta mönster. Eftersom denna relation är ofruktsam, saknas den tredje part, barn, som tillhör äktenskapet i den form som vi har fått det som kulturellt och kristet arv. Skall barn bli möjliga i ett homosexuellt förhållande, behövs en fjärde part, man eller kvinna. Det är just denna fjärde part, som äktenskapet vill hålla utanför familjen.

Könsneutrala äktenskap är långt ifrån någon självklar utveckling i den västerländska kulturen. I Frankrike har man i en offentlig rapport nyligen konstaterat att äktenskapet är utformat för att kunna ta emot och vårda barn. Äktenskapet mellan man och kvinna är till barnets bästa, också därför att det bäst gynnar barnets identitetsskapande. Det finns behov, menar rapporten, att i ett modernt samhälle ge homosexuellt partnerskap en fullgod juridisk form. Men eftersom förutsättningarna är annorlunda, motiverar partnerskap en annan juridisk behandling, och detta kan inte anses vara diskriminerande.³

Att jämställa äktenskap och partnerskap är inte heller i överensstämmelse med beslut i Europadomstolen.⁴ I USA har också flertalet stater lagar som värnar det traditionella äktenskapet, i några beslutades detta nyligen genom folkomröstningar.

Historien visar att radikala brott mot välgrundade kulturella traditioner sällan får goda resultat. Snarare kan man se mönstret att när en fungerande ordning överges, så leder det till kulturellt sammanbrott. De som tänker sig besluta att bryta med vårt samhälles fasta äktenskapstradition, med sina djupa rötter, tar på sig stort ansvar. Framtidens dom kan bli hård.

Vi finner det därför utomordentligt bekymmersamt att så många beslutsfattare och opinionsbildare viker undan för en aktuell trend. I mångaas ögon förlorar de förtroende. Människor har klart för sig att det finns en verklighet som inte går att förändra med politiska beslut. Här som annars gäller, att det är terrängen och inte kartan man skall rätta sig efter. Det som för stunden kan tyckas politiskt lämpligt visar sig vara ett villospår. Den sekulära staten kan ha sina skäl att ge homosexuella fullgod laglig rätt för deras partnerskap. Men ett sådant skall inte blandas samman med ett äktenskap mellan man och kvinna, med dess möjlighet att få och fostra barn. Den som kämpar mot naturen, förlorar alltid i det långa loppet.

... rymmer en stor hemlighet

Verkligheten, med man och kvinna, med kärlek och sexualitet, vilket leder fram till familjen som grundsten för det mänskliga samhället, har inte formats av en slump. Den visar vad Gud avser med människan och hennes liv. Han har fastställt äktenskapet som form för gemenskapen mellan man och kvinna.

Detta är vad som uppenbaras i Guds Ord. Redan från början skapade Gud ordningen att "en man lämnar sin far och mor för att leva med sin hustru, och de blir ett".⁵ Vid vigseln har kyrkan kunnat beskriva äkten-skapet som "ett heligt förbund instiftat av Gud". Paulus ser att det här finns en gudomlig "hemlighet". Han beskriver i Efesierbrevet hur äkten-skapet återspeglar Kristi kärlek till kyrkan,⁶ som på andra ställen i Ordet också betecknas som "bruden".⁷

En följd av allt detta är att äktenskapet i princip är oupplösligt.⁸ Liksom Kristus aldrig sviker kyrkan eller den troende, skall parterna i ett äkten-skap inte svika varandra. De skall "älska" varandra, vilket är mycket mer än att "tycka om". Det innebär att hålla samman även i motgång. Kärlek i denna gudomliga mening betyder inte bara att ta emot, utan att även vara beredd att offra, när så blir nödvändigt.⁹ Att ett äktenskap kan gå sönder, som allt annat i en trasig värld, förändrar inte denna grundförutsättning.

Kyrkan vet inte av något annat än det monogama äktenskapet. Den möjlighet för en man att ha flera hustrur, som framträder i Gamla testa-mentet, hade redan vid Jesu tid fallit ur bruk. Om Gud än för en tid med-givit detta, var det inte hans djupare vilja. Monogami var också normen i den antika icke-kristna miljö, där kyrkan tog form.

Kyrkan har även värnat parternas rättighet att själva sluta sitt äkten-skapsförbund. Detta innebar att hon kom i strid med germansk kultur. I denna sågs trolovningen som avgörande när ett äktenskap skulle ingås, men den hade ofta sin grund i en överenskommelse mellan ätterna. Kyr-kan krävde att vigseln, då parterna själva gav sitt samtycke, skulle konsti-tuera äktenskapet.

För att ge det kristna äktenskapet, med det ansvar parterna går in under, en fast grund, har parterna att vid vigseln avge löften om "trohet tills dö-den skiljer oss åt". Lagstiftningen kräver bara att de offentligt tillkännager sitt samtycke. Med löften blir äktenskapet något annat än ett kontrakt om samlevnad, ett kontrakt som endera parten skulle kunna bryta. I svårare tider i förhållandet, som inte så sällan kommer, kan man och hustru på-minna varandra om att de litar på varandras en gång avgivna löften.

Äktenskapet blir med allt detta en ordning till den svagares skydd. Det gäller barnen under deras förhållandevis långa barndomstid, då de inte kan klara sig själva. Det har i långa tider gällt kvinnan, och är så fortfa-rande i vissa kulturella sammanhang. Men också om någon av parterna blir sjuk eller skadad, ger äktenskapet trygghet. Det är infogat i Guds vilja att ge människan ordningar, där utgivande kärlek och inte själviskhet är rådande.

... som drivs och jagas av vinden

Äktenskapet är formen för kärleken, känslomässigt och sexuellt, mellan man och kvinna. I en skadad tillvaro är dock inte heller denna del av verkligheten oberörd. Somliga grips av kärlek till människor av det egna könet. Vad som är orsaken till att de fått denna läggning, råder det delade meningar om. Det är dock uppenbart att deras liv ofrånkomligen blir annorlunda än majoritetens.

Homosexuella hör med till kyrkans gemenskap. Att vara "annorlunda" är dock inte utan problem. De skall därför ges det stöd de i sin situation kan behöva. Men detta betyder inte att utlevd homosexualitet kan accepteras. Det är att använda kroppen på ett sätt som den inte är formad för. Det är enligt Ordets otvetydiga vittnesbörd något som strider mot Guds vilja och avsikt med sin skapelse.¹⁰

När det moderna samhället alltmer har fjärrat sig från kristna normer, *har en strävan vuxit fram att jämställa homosexuellt partnerskap med äktenskap*. Somliga kristna har blivit påverkade av tidsandan, och kräver att också kyrkan skall acceptera detta synsätt. De har önskat att få även homosexuell livsgemenskap välsignad i kyrkan. Svenska kyrkans kyrkomöte, präglad av ledamöter utsedda av de politiska partierna, har beslutat om sådan välsignelse. Till detta har biskoparna medverkat, vilket kanske inte förvånar, då de indirekt är politiskt valda.

Så har kyrkan, som Jesus kallade att vara ett ljus i världen,¹¹ i stället blivit en spegel av samhället. Varje tanke på att det finns en fast kristen tradition om äktenskapet, obruten intill vår tid, får ge vika för det som tiden kräver. Att anpassa sig till en opinion, framgångsrikt formad av intressegrupper, blir viktigare än att vara trogen Guds Ord och det kristna arvet. Utan att man närmare reflekterar över vad Bibel och bekännelse kan ha att säga i frågan, anpassas kyrkan till den dagsaktuella politiken.

Därmed sviker biskoparna och ledande grupper i Svenska kyrkan den profetiska kallelse, som Gud ger inte bara enskilda kristna, utan också kyrkan i sin helhet. I ett allt mer sekulariserat samhälle skulle de låta Guds röst bli hörd. De följer inte den apostoliska hållningen att "lyda Gud mer än människor".¹²

... också era tankar förföras

Kyrkan har alltid av sina biskopar förväntat sig att de skall vara "väktare på Sions murar".¹³ Vid sin vigning har de lovat att "upprätthålla och värna kyrkans ordning". När de nu inte gör några invändningar mot att samhället förändras och förvrider vad äktenskapet enligt kristen tro är, sviker de sin ämbetsplikt.

De bryter dessutom ut Svenska kyrkan ur världskyrkans ekumeniska gemenskap. Enligt Kyrkornas Världsråds ordning skall konsensus gälla inför ställningstaganden. Borgådeklarationen förutsätter kollegialt och konciliärt rådslag mellan medlemskyrkorna i avgörande frågor om tro och kyrkoordning, liv och tjänst.¹⁴ Inget av detta respekteras. På ett förödande sätt är Svenska kyrkan sig själv nog. Politisk opinion i Sverige blir viktigare än gemenskapen med de kristna i andra delar av världen.

Vad som redan skett, att biskoparna tillstyrker välsignelse av homosexuella partnerskap, är problematiskt nog. Vad kyrkan kan göra är att förmedla Guds välsignelse. Det Gud inte välsignar, kan inte heller kyrkan välsigna. När de tillstyrker något som inte är enligt Guds vilja, har biskoparna upphört att vara Herrens tjänare.

Så blir biskoparna inte längre herdar som leder sin hjord genom tidens förvirring. Kristna med grundläggande kunskap om vad som är Guds vilja, tappar förtroendet för dem, då de inte längre känner igen Guds röst i vad de hör. De kommer förr eller senare att överge sina ledare, eftersom de inte följer främmande röster.¹⁵

Till slut blir den som leder vilse en förförare. Vad som väntar sådana gör Herren otvetydigt klart.¹⁶

Vi uppmanar biskoparna och andra i Svenska kyrkans ledning att besinna sitt ställningstagande. De har ansvar "med den stora räkningsdagen för ögonen".¹⁷ Även om detta uttryck inte längre finns kvar i Svenska kyrkans vigningsordningar, är det vad som gäller. Viktigare än det ansvar som de tycks anse sig ha inför dagens samhällsutveckling, är det ansvar de har inför kyrkans Herre.

... skall en man lämna sin far och mor för att leva med sin hustru

Vi kan inte förorda annat än att kyrkan upprätthåller den kristna syn på äktenskapet som Svenska kyrkan har fått i arv, och som till denna dag har varit dess på Guds Ord grundade lära och ordning. Kyrkan kan inte förhindra en sekulär stat att stifta de lagar den finner vara lämpliga. Hon får finna sig i att också den ursprungligen kristna beteckningen "äktenskap" förvirras. Men kyrkan kan vägra att för sin del anpassa sig.

Enligt vår bestämda mening bör kyrkan inte längre ta på sig någon legal roll vid äktenskaps ingående, om ny äktenskapslagstiftning införs. Svenska kyrkan bör avstå från att söka vigselrätt. Om så inte sker, vill vi uppmantra enskilda präster att själva agera genom att avstå från att söka vigselrätt. Även om de förkunnar den kristna synen på äktenskapet vid sina

vigslar, kan de inte undgå att indirekt ge sitt biträde till den statliga uppfattningen av vad ett äktenskap numera skall anses vara.

Eftersom ett kristet äktenskap ryms inom den planerade nya lagen, kan den få utgöra yttre ram för ett sådant. Men brudparet borde inte dra in kyrkan i handläggningen av en lag som inte längre uppfyller kristna krav. Vi föreslår därför att de registrerar sitt äktenskap vid den borgerliga ceremoni som erbjuds. Därefter kan de avge sina löften och få sitt förbund välsignat vid en gudstjänst, som för dem blir den verkliga vigseln.

Ett alternativ skulle vara att kringgå den nya lagstiftningen genom att de som vill gifta sig upprättar och registrerar ett äktenskapskontrakt, präglat av kristen tro och tradition. Detta skulle sedan ligga till grund för en kyrklig akt, som i realiteten blir en vigsel. I ett sådant äktenskapskontrakt skulle noteras vad som skall gälla i omständigheter, där lagstiftningen inte har regler som omfattar alla. Detta är inte okomplicerat, men vi vill gärna uppmuntra trogna kristna att, med juridiskt bistånd, undersöka vilka möjligheter som finns till detta och lämna förslag på hur ett sådant äktenskapskontrakt skulle kunna utformas.

Noter

Biskopsbrevets rubriker är hämtade från följande bibelord: 1 Mos. 1:27, Rom. 1:20, Ef. 5:32, Jak. 1:6, 2 Kor. 11:3, Matt. 19:5.

- 1 Vi är medvetna om att det finns människor som föds med oklar könsidentitet. Men detta ändrar inte den övergripande verkligheten.
- 2 *FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna* (1948), art. 16; *Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter* (FN 1966), Art. 10; *Den europeiska sociala stadgan* (1961, rev. 1996), Art. 16 m.fl. Så även *Doha-deklarationen om familjen* (FN 2004), som EU dock har valt att ställa sig utanför.
- 3 *Assemblée Nationale, Rapport fait au nom de la mission d'information sur la famille et les droits des enfants*, Rapport No 2831, Tome 1, 25 jan. 2006.
- 4 Europadomstolen har t.ex. godkänt den högsta franska förvaltningsdomstolens skäl för beslut att inte tillåta en homosexuell man att adoptera ett barn: situationen för homosexuella par är inte "analog" med den för par bestående av en man och en kvinna, sett utifrån fortplantningsmöjligheten. (*Fretté v. France*)
- 5 1 Mos. 2:24, jfr Matt. 19:5, Mark. 10:7-8, Ef. 5:31
- 6 Ef. 5:21-32
- 7 Upp. 19:7, 21:2,9 jfr Joh. 3:29

- 8 Matt. 19:6-9, Mark. 10:8-12
- 9 Ef. 5:25, jfr 1 Kor. 13:4-7
- 10 Rom. 1:24-27, 1 Kor. 6:9-10
- 11 Matt. 5:14-16
- 12 Apg. 4:19-20, 5:29
- 13 Jfr Jes. 62:6
- 14 *Borgådeklarationen* b, viii, kap. V i *Borgåöoverenskommelsen mellan de anglikanska kyrkorna i Storbritannien och Irland och de lutherska kyrkorna i Norden och Balticum* (1992).
- 15 Joh. 10:5,12-13, jfr Hebr. 13:7
- 16 Matt. 18:6-7 m. par.
- 17 Jfr Hebr. 13:17, 1 Petr. 5:2-4

Missionsprovinsen i Sverige

är en del av "den enda, heliga, allmänneliga och apostoliska kyrkan". Den är en fri provins av Guds kyrka och församling i Sverige, på den oförändrade evangelisk-lutherska bekännelsens grund. Den står i kontinuitet med den andliga tradition som förvaltats och vuxit fram inom Svenska kyrkan och betraktar sig som ett icke-territoriellt stift inom denna. Missionsprovinsen eftersträvar goda relationer med Bibel- och bekännelse trogna ämbetsbärare, lekmän och församlingar inom Svenska kyrkans officiella struktur. (§ 2 i Ordning för Missionsprovinsen i Sverige)

Missionsprovinsen grundades 2003. Den består av fria gudstjänstgemenskaper/koinonior, understödjande missionsorganisationer och en stödförening. Efter val biskopsvigdes Arne Olsson 2005 av biskop Walter Obare från den evangelisk-lutherska kyrkan i Kenya, biträdd av andra biskopar. Lars Artman och Göran Beijer vigdes 2006 till biträdande biskopar.

Ytterligare information finns på Missionsprovinsens hemsida: www.missionsprovinsen.se eller kan beställas direkt från Missionsprovinsens kansli – se omslagets baksida.